

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Brain injury treatment: Theories and practices

José León-Carrión, Klaus R.H. von Wild & George A. Zitnay (2006)
Londen/New York: Taylor & Francis
581 pagina's
ISBN: 1 84169 572 6

Een boek specifiek over behandeling bij hersenbeschadiging, dat is smullen voor een neuropsycholoog! Met dit optimistische uitgangspunt begint mijn zoektocht naar nieuwe kennis in het naslagwerk *Brain injury treatment: Theories and practices*. De inhoudsopgave wakkert dit enthousiasme nog meer aan. Het boek behandelt een breed scala aan onderwerpen: van acute hulp bij de plek van het ongeval naar de intensive care tot aan de neuropsychologische diagnostiek en terugkeer naar werk bij verworven hersenletsel. Wat opvalt is dat er weinig recente referenties worden aangehaald.

Om de leesbaarheid van deze bespreking te vergroten heb ik ervoor gekozen om de hoofdstukken te groeperen rondom de volgende vier thema's: 1) het acute stadium en intensieve verzorging; 2) de revalidatiefase; 3) de neuropsychologische diagnostiek en behandeling; 4) farmacologische interventies. De volgorde van de hoofdstukken in het boek komt overigens niet overeen met deze indeling. De hoofdstukindeling in het boek is namelijk rommelig en lijkt enigszins willekeurig gekozen.

Aan het thema van het acute stadium en intensieve zorg worden vier hoofdstukken gewijd, waarvan twee hoofdstukken over coma of bewustzijnsstoornissen. Het hoofdstuk over de zorg bij de plek van ongeval is vooral gericht op hulpverleners. Er worden veel praktische tips gegeven over hoe de patiënt te behandelen. Ook het hoofdstuk over de intensive care zou men eerder een handleiding kunnen noemen over het reilen en zeilen van een team op een intensive care unit dan een op theorie gebaseerde omschrijving van de behandeling. De behandeling van coma en laag bewustzijn (in de vorm van

elektrische stimulatie) wordt besproken aan de hand van besluiten die zijn genomen tijdens internationale congressen vanaf 1992 tot en met 2002.

De hoofdstukken over de revalidatiefase, het tweede thema, zijn zeer uiteenlopend. Behandeling van spasticiteit, evenwichtstoornissen, de rol van stamcellen bij de revalidatie en revalidatie onder water komen aan bod. Het hoofdstuk over behandeling van evenwichtstoornissen is gebaseerd op een theoretische onderbouwing en staat daarmee op zichzelf in dit boek. Ook de rol die familie kan spelen tijdens de revalidatie en hoe terugkeer naar werk georganiseerd kan worden, krijgt aandacht binnen dit thema. Hierbij wordt benadrukt dat de familie zowel een belemmerende factor als een stimulerende factor kan zijn; het blijft helaas onduidelijk hoe hier goed mee om te gaan. De hoofdstukken over de revalidatiefase geven praktische handvatten over het behandelen van hersenletselpatiënten en zijn zeer relevant voor revalidatieartsen in opleiding of coassistenten die op een hersenletselafdeling beginnen.

Het merendeel van het boek handelt over het thema neuropsychologische diagnostiek en behandeling. Het hoofdstuk over neuropsychologische diagnostiek geeft een goed overzicht van neuropsychologische tests die valide zijn voor de diagnostiek bij hersenletselpatiënten. Voor neuropsychologen biedt dit hoofdstuk echter niet veel nieuws. In een ander hoofdstuk worden verschillende uitkomsten, zoals de Glasgow Coma Scale, de Barthel Index, et cetera op vergelijkbare wijze uitgewerkt. Eén hoofdstuk gaat nader in op een geautomatiseerde neuropsychologische testbatterij, die in Spanje is ontwikkeld en gevalideerd. Deze testbatterij is opgebouwd uit bestaande tests en wordt volledig via de computer afgenomen. De hoofdstukken waarin neuropsychologische behandeling wordt besproken, gaan dieper in op de holistische benadering, waarbij holistisch wordt geïnterpreteerd als het behandelen van de patiënt vanuit meerdere

disciplines. Binnen dit thema komt slechts in één hoofdstuk fysio- en ergotherapie aan bod. Daarin wordt ook hersenletsel bij kinderen besproken. Hier wordt de nadruk gelegd op de complexiteit van hersenletsel bij een in ontwikkeling zijnde brein. Helaas wordt in dit hoofdstuk slechts mondjesmaat ingegaan op behandeling. In het hoofdstuk over cognitieve revalidatie gaat men in op het onderscheid tussen zogenaamde 'prothetische' cognitieve revalidatie, waarbij het principe 'kapot is niet meer te maken' geldt en de gecombineerde methode, waarbij ook andere disciplines dan alleen de psychologie bij de behandeling worden betrokken. Ondanks dat de gecombineerde cognitieve revalidatie onevenredig veel aandacht krijgt in dit hoofdstuk, blijft de omschrijving ervan vaag. Ook slaapstoornissen en affectieve stoornissen komen binnen het thema neuropsychologie aan bod. De nadruk ligt evenwel op het beschrijven van deze problematiek in relatie tot hersenletsel en minder op de behandeling ervan, wat je toch zou verwachten gezien de boektitel. Opvallend is dat één vorm van behandeling van depressie als 'praatherapie' wordt aangehaald. Een goede aanvulling binnen het thema neuropsychologische diagnostiek is de bespreking van de, al dan niet opzettelijke, *respons bias* bij zowel de onderzoeker als de onderzoeker. *Respons bias* wordt gedefinieerd als een continuüm van ontkenning en onwetendheid tot malingering.

Het laatste thema dat in het boek aan bod komt, is de medicamenteuze behandeling van hersenletselpatiënten. Hierbij wordt ingegaan op de werkingsmechanismen van medicijnen. Vaak is dit in algemene bewoordingen weergegeven en weinig specifiek voor hersenletsel.

Concluderend is de titel van het boek, *Brain injury treatment: Theories and practices*, geen adequate afspiegeling van de inhoud. De auteurs van de verschillende hoofdstukken geven veel praktische adviezen, waarbij slechts mondjesmaat wordt ingegaan op een theoretische onderbouwing. Het